

עין משפט נר מצוה

לה:

כל שעה פרק שני פסחים

מסורת הש"ס

ק"ח א מ"י פ"ה מה'ל' תמן
הלכה ב סמג לר"ן ע"ע
טו"ש"ע ס"ג
ק"ח ב מ"י פ"ו מה'ל' תמן
הלכה ז'
ק"ב ג מ"י פ"ו מהלכות
מעשר הלכה י"א:
ק"בא ד מ"י פ"ג מה'ל'
תרומות ה' יג טור
י"ד ס"י שלא:
ק"בב ה מ"י פ"ו מה'ל' מנה
הלכה ח:
ק"בג ו ד"ש הלכה ז'
ח [מ"י פ"ד מה'ל' מעשר שני
ה'ל"ט שו"ע י"ד ס"י שלא
סעי' קהל]:
ט [מ"י פ"ו מה'ל' ערכין
ה'ל"ט]:
ק"ב י מ"י פ"ו מה'ל'
אסורי ביאה ה' ח
ופ"ד מה'ל' מאכלות אסורות
הלכה יח:

מוסף רש"י

מאבילין את העניים
דמאי. לא אסוריה עליהם
מפני שזכרים לחור על
פחה עמי הארץ, וסמכו על
שורב עמי הארץ מעשרין
(שב"ט קכ"ב) וחומרה בעלמא
הוא שהעמידו צפספ טבל
וגבי עינים אבטיליא לא
העמידו דבריהם (סוכה לה):
ובר"י ברכות תו. ועובדין ה':
אכסניא. חיל של מלך שטמיל
על בני העיר לזוט שבזים
ממלחמתו והביה הם שבזים
לפי שהם שלא נמקומם
(ברכות תו. ובר"י שבת קכ"ב:
ועובדין ה': ולא וסוכה לה).
מעשר ראשון שנטלה
התרומה מעשר שיהי קט"ד
מחמת גשמי שיהי ענין
לכסן, וי"ש תרומה גדולה
ש"ש על ישראל להפריש
והפרישו קודם שנתן מעשרם
ללוי (שב"ט שם). שהקדימו
בשיבולים. ישראל היה לו
להפריש תרומה גדולה תמלה,
דכתיב (שמות כג) מלאך
ודמקח לא תחלה. מלאך
אלו כסרים, מכאן שהקדים
תרומה לכסרים לוקח, והענין
זו תרומה. ש"ש הקדים
מעשר לתרומה לוקח, והי'
מילי משנממחה כברי לוקח
אם הקדים מעשר לתרומה
אלו הקדים מעשר לתרומה
כשגלים חלו לוקח (שב"ט קכ"ב)
ולוי קדם את הכסין ועל
מעשר כשגלים קודם שנטל
כסן תרומה גדולה, מלאכת
תרומה גדולה של כסן כחוק
המעשר היה אחד ממחשבים
שנזו לנד מתרומת מעשר שגל
הלוי להפריש תרומה ממעשרו
(ברכות תו). וכדברי אבהו.
לאשמעין ממני דהכי הוא
כדכתיב אבהו דפטר ליה
ללוי מתרומה גדולה שזו
לאשמעין ממני דהכי הוא
שהקדימו בשבולים פטור
מתרומה גדולה. שהיה לו
לכסן קדם תרומה גדולה
תחילה, שהיה קודם לאכילתו,
והלוי אחריי כמה ששמעיה,
וחי שנטל מעשר תמלה ומלא
שגל תרומה תרומה גדולה
מעשרה, וישראל לא ימן
לכסן אלא אחד ממחשבים
מפני ששמעיה מלא כסן
מפטר, פטור הלוי מתרומה
גדולה שזממער זה (ביצה
יג. ובר"י שרובין יא. וסוה"ה
ש). שנאמר והתרומתם
ממנו תרומת ה'. כללים

ימי פירות אין מחמיצין. היינו להתחייב כרת כדלמרינן בהדיא
אין חייבין על חימוצו כרת אבל לאו אית ציה וצסמוך נמי
אמרין^(א) אין לשין זיין ושמן ודבש ואם לש תשרף מיד וחכמים נמי
דלמרי תכלה היינו משום שיכולין לשומרה מן החמץ כשאר עיסה אבל
לכולי עמלמא מחמיצין וקשה דלקמן
(דף מג.) מסקינן גבי^(ב) קימחא דלבישונא
אבל מי פירות שרי דמי פירות אין
מחמיצין משמע דשרינן לגמרי וכן
פ"י ר"ת דאין מחמיצין כל עיקר והא
דלמרי תשרף מיד כשעירב עמהן
מיס דלוא ממחרות יותר להחמץ ועל
הא אמר דאין כרת אבל לאו אית
ציה א' אבל היכא דלית ציה תערובת
מיס כגון יין וחומץ ושאר מי פירות
שרו לגמרי וכן מוכח בסוף כל
המנחות בלות מלה (מנחות דף טז. וס'^(ג))
דלמרי אשר תקריבו לרבות מנחת
נסכים לחימוץ דכרי רבי יוסי הגלילי
ופרין מנחת נסכים מי פירות הן
ואין מחמיצין אמר ריש לקיש אומר
היה רבי יוסי מנחת נסכים מנגלה
במים והיא כשריה והשחא אי סלקא
דעתין דריש לקיש ורבי יוחנן מייירי
הכא בלא מיס כלל ואפילו הכי כרת
ליכא אבל מלקות איכא דחמץ נוקשה
הוי אמאי איצטרך למימר התם
מנגלה במים בלא תפול מיס נמי
איצטרך קרא שלא תפול חמץ דמיו
חמץ נוקשה וחמץ נוקשה פסול לדמו
כדמשמע התם במנחות (דף נג.).

דמאי הא לא חוי ליה. ואמרין לקמן מי שאיסורו משום כל תאכל
חמץ לבדו אמה יואל זה לשום מלה יאל מי שיש לו איסור אחר. אי"ג
הוא לה מזהה הצהה בעצירה: **השאה נמי חוי ליה.** דחומרלא דרבנן
בעלמא הוא דרוב עמי הארץ מעשרין הן: **אכסניא.** חילות מלכי
ישראל המוטלין על בני העירות לזון
להגין עליהם מאויביהן וישראלים
הן והרי הן כעניים הואיל ואינן
במקומן: **השקדימו צשיבולים.** את
המעשר הקדים לתרומה גדולה קודם
מירוח דמן התורה תרומה קודמת
למעשר דרשאית קרי' רחמנא^(א) ומן
הגומר הוא נתן מעשר ראשון ללוי
ועשוי הערים הלוי וקודמו כדי שלא
יחסרו הכהן אחד ממחשים ונטלה
הימנו תרומת מעשר כדינו אבל
תרומה גדולה הראשונה לא נטלה
הימנו ואשמעין ממני דמוטר כרבי
אצהו: **מלל מסנוסיס.** כלים כמיב:
אם כל תרומה ה'. אפילו תרומה
גדולה: **ומה ראוי.** לראוקמת קרא
דמיו' כשהקדימו בכרי וקרא דפטורא
כשהקדימו צשיבלין: **האי.** דנתמרח
ככרי אידגן וכיון דנקרא דגן נעשה
טבל לתרומה כדכתיב' ראשית דגנן:
האי לא אידגן. וכי שקליה לוי עדיין
לא הוה טבול לתרומה: **טבול**
מדרבנן. ואפ"ה מלוא הצהה בעצירה
היא חשיב לה ואלה הן דמאי לדמאי
וכדלמרי דהתם אשכחן ציה היתילא
לכתמילה הלכך הכא צדיעבד נפיק:
ולא צמעשר ראשון שלא נטלה
תרומתו. קא ס"ד בתרומת מעשר
קאמר וקא פריין פשיטא: **לא ציביא**
הקדימו בכרי. והאי תרומתו דקמני
תרומה גדולה דהוי חוי לאפרושי מינה
מעיקרא קאמר: **דלמרי ליה רב**
פפא אצבי. לעיל צשמעין: **אסימון.**
מעה בלא זורה. פלאט"ה צלעו':
ונתן הכסף וקס לו. צמקדיש שדה
כמיצ ויסק חמישית כסף ערכך וגי':
כל טבל נמי לא איסקן. קושא' היא:
זו אפילו (אליה) מעשר עני. שאין
או שוס קדושה דלילו מעשר ראשון
אית ציה תרומת מעשר שהיא קדושה
ומעשר שני כולו קדוש: **מי שאיסורו**
משום כל פאכל חמץ. אמה יואל צו
די מלה צפסח אס עשאו מלה:
האוכל

אביו פירות אין מחמיצין: יוצא בדמאי
ובמעשר וכו': דמאי^(א) הא לא חוי ליה כיון
דאי בעי מפקר לנכסיה הוי עני ואוכל דמאי
השתא נמי חוי ליה^(ב) דרתנן^(ג) מאבילין את
העניים דמאי ואת אכסניא דמאי ואמר רב
הונא תנא בית שמאי אומרים אין מאבילין
את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי וברת
הלל אומרים מאבילין: מעשר ראשון שננטלה
תרומתו וכו': פשיטא דכיון שננטלה תרומתו
חולין הוי לא צריכא שהקדימו בשיבולים
ונטלה הימנו תרומת מעשר ולא נטלה
הימנו תרומה גדולה וכדכרי אבהו דאמר ר'
אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש דמעשר
ראשון שהקדימו בשיבולים פטור מתרומה
גדולה שנאמר והתרומתם ממנו תרומת ה'
מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי
לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן
המעשר אמר ליה רב פפא לאבבי אלא מעתה
אפילו^(ד) הקדימו בכרי נמי ליפטור א"ל עריך
אמר קרא^(ה) מכל מתנותיכם תרימו את כל
תרומת ה' ומה ראית האי אידגן והאי לא
אידגן: מעשר שני והקדש שנפרו וכו':
פשיטא הכא במאי עסקינן שנתן את הקרן
ולא נתן את החומש וקא משמע לן דאין
חומש מעכב: וההכניהם בחלה ובתרומה
וכו': פשיטא מהו דתימא מצה שוה לכל אדם
בעינן קמ"ל^(ו) מצות מצות ריבה: יאבל לא
בטבל וכו': פשיטא^(ז) לא צריכא בטבל טבול
מדרבנן שזרעו בעציץ שאינו נקוב: ואלא
במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו: פשיטא
לא צריכא שהקדימו בכרי מהו דתימא
כדאמר ליה רב פפא לאבבי קא משמע לן
כדשני ליה: ולא במעשר שני והקדש שלא
נפרו וכו': פשיטא לעולם דנפרו ומאי לא
נפרו שלא נפרו כהלכתן מעשר שני שפדאו
על גב אסימון דרחמנא אמר^(ח) וצרת הכסף
דדבר שיש לו צורה והקדש שחיללו על גבי
קרקע דרחמנא^(ט) אמר^(י) ונתן הכסף וקס לו
תנו רבנן יבול^(י) יוצא אדם ידי חובתו בטבל

שלא נתקן כל טבל נמי הא לא נתקן אלא בטבל שלא נתקן כל צורכו
שננטלה ממנו תרומה גדולה ולא נטלה ממנו תרומת מעשר [מעשר] ראשון
ולא מעשר שני ואפילו מעשר עני מנין תלמוד לומר^(א) לא תאכל עליו חמץ מי
שאיסורו משום כל תאכל עליו חמץ יצא זה שאין איסורו משום כל תאכל
חמץ אלא משום כל תאכל טבל ואיסורא דחמץ להיבן אולא אמר רב ששת
הא מני ר' שמעון היא דאמר אין איסור חל על איסור דתניא ר' שמעון אומר
האוכל

שלא נתקן כל טבל נמי הא לא נתקן אלא בטבל שלא נתקן כל צורכו
שננטלה ממנו תרומה גדולה ולא נטלה ממנו תרומת מעשר [מעשר] ראשון
ולא מעשר שני ואפילו מעשר עני מנין תלמוד לומר^(א) לא תאכל עליו חמץ מי
שאיסורו משום כל תאכל עליו חמץ יצא זה שאין איסורו משום כל תאכל
חמץ אלא משום כל תאכל טבל ואיסורא דחמץ להיבן אולא אמר רב ששת
הא מני ר' שמעון היא דאמר אין איסור חל על איסור דתניא ר' שמעון אומר
האוכל

אחד מעשרה, ונתנו ללוי קודם שיעשוהו גורן וקודם שהוציא ממנו תרומה גדולה לכהן, ונתן הלוי ממנו תרומת מעשר והוא
מעשר מן המעשר, ואפי"ש שתרומה גדולה לא נתן לכהן, מותר ללוי אותו מעשר, שלא נתייבם הלוי בתרומה גדולה אלא
אם קבל הלוי מעשר מן הגורן אחר שהעמידו ישראל כרי, והפריש ממנו מעשר ונתנו ללוי מקודם התרומה חייב בתרומה
וחייב בתרומת מעשר (הלוי). ופשוטה היא, והיא מפורשת בסוטה פרק אחרון. ובמעשר שני והקדש שנפרו אם נתן הקרן
טבל הוא שלא הורמה ממנו התרומה והמעשר. ואפי"ש שהיא תבואה שנובעה בעציץ שאינו נקוב ואינה תבואת הארץ אלא
תבואה זרועה בכלי מדאורייתא פטור מדרבנן חייב להפריש ממנו תרומה ומעשר, לפיכך אינו מותר שאינו ראוי לאכילה.
וכ"ש טבל דאורייתא שאינו ראוי לאכילה בהיתר. ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, כגון שקדיים בכרי, ונתן אחד
מעשרה בו ללוי כמו שפרשתי לעיל בכרי ונמצא במעשר שלקה הלוי מן הכרי אחד ממחשבים לכהן, והיא תרומה גדולה,
וחייב עוד אחרי כן לתת לכהן מן הגנאמר בידו חלק אחד מעשרה והיא תרומת מעשר, ואפילו אם נתן תרומת מעשר ולא
נתן התרומה גדולה אין יוצא בו ידי חובתו בפסח שלא הותר באכילה בהיתר. וכן במעשר והקדש שנפרו על אסימון, והן
מעות שאין בהן צורה, כלומר לא על נטבוע במטבע, אלא הן חלק בלא צורה, דפרהי כי האי גונא לא שמה
פרהי, משום דאין מתחלה אלא על כסף שיש עליו צורה, שנאמר וצרת הכסף בידך, ודייקינן וצרת דבר שיש עליו צורה

(א) [לקמן מ. מנחות ז.]:
(ב) שנת קמ: ברכות מ. סוכה
לה: עירובין לה. א. דמאי פ"ג
[מ"א] עירובין ז. ד. [ברכות
ז. מ.]. שנת קמ: עירובין לא:
צ"ה יג. ה. (ה) תמורה ה.
(ו) [לקמן לו. ז. (ז) צ"מ מו.]:
(ח) ונתן הכסף לא כמיב ע"י
מוס' שנת קמ. ד"ה ומק.
(ט) ע"י מוס' סוכה ל. ד"ה
משום. (י) [נדברים יח.].
(יא) [לקמן לו. ח. (ב) מלאך
דלבישו' ל"ג. מ. (ג) לפנינו
צמיו' לא מלאך רבי יוחנן רק
ר"ג. ח. [דף מג.]. (ד) וע"ע
מנחות ז. ד"ה אין
מחמיצין ר"ה. (ה) וע"ע
מוספות צבורות נא. ד"ה
א"מא וכו'.

תורה אור השלם

1. ואל הקלוי תביר
ואמרת אלהם כי תקיפו
מאת בני ישראל את
המעשר אשר נתתי לכם
מאתם בגולהתכם ותרמתם
ממנו תרומתו? מעשר מן
המעשר: במדבר יח כו
2. מכל מתנותיכם תרימו
את קל תרומתו? מכל
חלבו את מקדשו מנחה:
במדבר יח כט
3. ונתתה בקסף צרת
הכסף בידך והלכת אל
הפקודים אשר יבחר?
אליהם בוד: דברים יד כה
4. ואם קאל ינאל את
השדה המקדיש אותו וקסף
חמישית פסח ערפך עליו
וקם לו: ויקרא כו יט
5. לא תאכל עליו חמץ
שבעת ימים תאכל עליו
מלות עני בני בהפוזין
צאת מארץ מצרים למען
תזכור את יום צאתך מארץ
מצרים כל ימי חייך:
דברים טז ג

גליון הש"ס

נברא לי"צ בפבל טבול
מדרבנן. עיין לקמן קוד ע"ב
מור"ה אהלן דמאי:

לעיו רש"י

פלאט"ה [פלדריין]. עשה,
גולם (היכת מהבה. לפני
השוכבעה בה צורת מטבע).

מוסף תוספות

א. [נדקושה מיהא הוי. ח'
ה"ר]. ב. ואפשר דכל אכילות
דעניוהו שרוב רבנן בדמאי. שס.

רבינו חננאל

דמאי כבי' דאמרי מאבילין
את העניים דמאי, וכיון דחזו
לעניים ויזע אדם בו בפסה,
ודמאי כבר פורשהו בכמה
מקומות והוא הלוקח פירות
מעם הארץ ואינו יודע אם הן
מעשרין או לא, גתן
מהם חלק אחד ממאה לכהן,
וחן תרומת מעשר שהיה חייב
הלוי ליתן לכהן מעשר מן
המעשר, אבל תרומה גדולה
שהיא אחד ממחשבים ראי
היו מפורשים ואפילו עמי
הארץ. וכן מי שהפריש עמר

וכי בני תרומת מעשר (שב"ט שם) ופירש ומה היא התרומה, מעשר מן המעשר (ביצה שם). אפילו הקדימו. לתרומה, בכרי.
משנממרח, נפטר לוי מהאי קרא (שם). עריך אמר קרא. שלא תאמר כן (שם). את כל תרומת ה'. צפרשת לויס כמיב ואל
הלויים מדבר וכמיב צבאי קרא את כל תרומת ה', כל זך תרומה שזו חייבים להפריש (ברכות שם) שאם הקדים לוי את הכסן
ככרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כסן תרומה גדולה מן הכרי, תיך להפריש הלוי מן המעשר תמלה אחד ממחשבים לתרומה
גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ברכות שם). וליא נתן את החומש. מעשר שני והקדש אס העללים פדין אותו מוספיין חומש (ברכות
נעשה דין ויפין ויחריק דגן חלה עליו כסן תמלה דכמיב ראשית דגנן חתן לו (ברכות תו) הלכך כי שקלה לוי צני אסדורי
לכסן דגן מנחה שזו צרישא והכרי אחד מעשרה (שב"ט קכ"ב. ובר"י שרובין שם וביצה שם). והאי לא אידגן. כשגלים לא אידגן
ולא חלה עליו כשות כסן (ברכות שם). וליא נתן את החומש. מעשר שני והקדש אס העללים פדין אותו מוספיין חומש (ברכות
שם). וליא במעשר ראשון וכו'. פשיטא. דהיינו טבל (שם). שהקדימו בכרי. לאחר שנממרח והוקבע לתרומה מן המורה
קדם לוי את הכסן ועל מעשר תמלה, ואחד ממחשבים שזו היה ראוי לתרומה גדולה לכסן, ושלא נטלה תרומתו דקמני
לא תרומת מעשר קאמר אלא תרומה גדולה (שם). כדאמר ליה רב פפא לאבבי. לעיל אי הכי אפילו הקדימו בכרי (שם).
אסימון. כסף שלא נקבע בו זורה וקורין לו פלאון צלעו' (שם).

למעוטי אסימון שאין עליו צורה. ת"י יבול יוצא אדם בטבל שלא נתקן כהלכתו. כגון שהפריש כה מה שחייב להפריש חוץ מדבר אחד, ואפילו מעשר עני שמוציא בשנה השלישית. ת"ל לא תאכל עליו חמץ, מי שאיסורו משום כל תאכל חמץ יצא
זה שאיסורו משום כל תאכל טבל. פירוש כל תבואה שלא נתקנה כהלכתה נקראת טבל. ואקשינן עליה ואיסורא דחמץ היכא אול, ודחי' הא מחתיבא ר' שמעון היא דסבר אין איסור חמץ חל על איסור טבל, דתניא האוכל נבלה ביום הכיפורים פטור,
ולא אחי איסור יום הכיפורים וחילי איסור נבלה.